

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคน้ำโขง (Greater Mekong Subregion-GMS)

เว็บไซต์ www.adb.org/countries/gms/main
<https://greatermekong.org/>

ก่อตั้ง ปี 2535 โดยธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank-ADB) ให้การสนับสนุนหลัก

สมาชิก 6 ประเทศ ประกอบด้วย จีน (มณฑลยูนนานและมณฑลกว่างสี) เมียนมา ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม

พื้นที่/ประชากร ประมาณ 2,600,000 ตร.กม. (ประมาณยุโรปตะวันตก) ประชากรรวมประมาณ 340 ล้านคน

วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างอนุภูมิภาคที่มีการบูรณาการร่วมกันให้เป็นหนึ่งเดียว มีความโปร่งใส และมั่นคง ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความเชื่อมโยง (Connectivity) โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเส้นทางคมนาคมขนส่งให้เป็นแนวระเบียงเศรษฐกิจ 2) การเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน (Competitiveness) โดยการอำนวยความสะดวกการเคลื่อนย้ายประชาชนและสินค้าข้ามพรมแดนอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการบูรณาการของตลาด กระบวนการผลิต และห่วงโซ่คุณค่า และ 3) การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (Community)

ภารกิจ สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการแบ่งปันทรัพยากร ส่งเสริมการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของเงินทุน สินค้า และประชาชนในอนุภูมิภาค เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเสริมสร้างบทบาทในเวทีประชาคมโลก

กลไกการดำเนินการ แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่

1. การประชุมระดับคณะทำงานในแต่ละสาขา เพื่อประสานงานและติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงาน

2. การประชุมระดับ จนท.อาวุโส ปีละ 1-2 ครั้ง

3. การประชุมระดับ รมต. ปีละ 1 ครั้ง

4. การประชุมระดับผู้นำ ทุก 3 ปี โดยกัมพูชาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับผู้นำ GMS ครั้งที่ 1 (ปี 2545) จีนเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 2 (ปี 2548) ลาวเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 3 (ปี 2551) เมียนมาเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 4 (ปี 2554) ไทยเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 5 (ปี 2557) เวียดนามเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 6 (ปี 2561) กัมพูชาเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 7 (ปี 2564) และจีนจะเป็นเจ้าภาพครั้งที่ 8 ในปี 2567

สาขาความร่วมมือ ประกอบด้วย 10 สาขา ได้แก่ การคมนาคมขนส่ง การอำนวยความสะดวกทางการค้า และการขนส่ง พลังงาน การเกษตร สิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาเมือง การท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เขตเศรษฐกิจชายแดนและสหสาขา ทั้งนี้ การเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมเป็นโครงการที่มีความสำคัญและมีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมชัดเจน นำไปสู่ความร่วมมือในระเบียงเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง (GMS Economic Corridors) ซึ่งแบ่งเป็น 3 แนว ได้แก่

1. แนวพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor-EWEC)
2. แนวพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจเหนือ-ใต้ (North-South Economic Corridor-NSEC)
3. แนวพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ (Southern Economic Corridor-SEC)

ความสัมพันธ์กับไทยและสถานการณ์ที่น่าติดตาม

ไทยลงนามในกรอบความร่วมมือ GMS ตั้งแต่ปี 2535 โดยมีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางทางการสื่อสารและคมนาคม เป็นตลาดขนาดใหญ่ และเป็นฐานการผลิต และส่งออกสินค้าที่สำคัญ ซึ่งเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจของไทย นอกจากนี้ ไทยให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือหลายด้านแก่ประเทศในอนุภูมิภาค

GMS กลายเป็นจุดสนใจและเป้าหมายของประเทศมหาอำนาจมากขึ้น เช่น จีน สหรัฐฯ ญี่ปุ่น อินเดีย และเกาหลีใต้ เนื่องจากเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการพัฒนาลุ่มน้ำโขงที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาคมอาเซียน ซึ่ง GMS มีความร่วมมือในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่ง การเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน โทรคมนาคม การท่องเที่ยว การเกษตร การค้าและการลงทุน ส่งผลให้ GMS กลายเป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างรวดเร็ว และเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมาก ทั้งนี้ กรอบยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ปี 2573 มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล การยกระดับแนวทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและสร้างเวทีแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ ตลอดจนเพิ่มความยืดหยุ่นต่อแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายได้อย่างรวดเร็ว

ความสำเร็จในการรวมตัวในอนุภูมิภาคทำให้ประเทศมหาอำนาจพยายามมีส่วนร่วมหรือแสวงประโยชน์ทั้งจากทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และตลาดลงทุนที่สำคัญ ประกอบด้วย

จีน ในฐานะสมาชิก GMS ขยายบทบาทโดยการกระชับความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิกให้แน่นแฟ้นและครอบคลุมรอบด้าน ผ่านความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การเร่งพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์และรถไฟในพื้นที่ลุ่มน้ำโขงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative-BRI) ตลอดจนสนับสนุนระบบ One Visa, One Destination ในการท่องเที่ยวของประเทศ GMS นอกจากนี้ จีนยังผลักดันกรอบความร่วมมือล้านช้าง-แม่โขง (Lancang-Mekong Cooperation-LMC) ซึ่งประกอบด้วย จีน ไทย เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม เพื่อเป็นกลไกกระชับความร่วมมือของประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างจีน-อาเซียน ทั้งนี้ ในงานสัปดาห์กรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง ประจำปี 2566 (MLC Week 2023) เมื่อ 25 มี.ค.2566 ที่ไทย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนพิเศษแม่โขง-ล้านช้าง (Mekong-Lancang Cooperation

Special Fund-MLCSF) เมื่อปี 2565 เห็นพ้องที่จะส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน ในอนุภูมิภาค
ลุ่มน้ำโขง รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร การฟื้นฟูเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค
ในยุคหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

สหรัฐฯ พยายามรักษาบทบาทและความสัมพันธ์กับประเทศในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง (ประกอบด้วย
ไทย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม) เพื่อถ่วงดุลอิทธิพลจีนในภูมิภาค ตามกรอบข้อริเริ่มลุ่มน้ำโขงตอนล่าง
(Lower Mekong Initiative-LMI) ที่สหรัฐฯ ริเริ่มไว้ตั้งแต่ปี 2552 เปิดโอกาสให้สหรัฐฯ มีส่วนช่วยเหลือและ
ร่วมพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ในด้านพลังงาน สาธารณสุข ความมั่นคงทางอาหาร การเกษตร การศึกษา
การรักษาสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ต่อมาสหรัฐฯ ได้ยกระดับและต่อยอดความร่วมมือจาก
LMI เป็นหุ้นส่วนลุ่มน้ำโขง-สหรัฐฯ (Mekong-U.S. Partnership-MUSP) เมื่อ ก.ย.2563 เพื่อกระชับความร่วมมือ
ให้สอดคล้องกับความท้าทายใหม่ โดยมีความร่วมมือ 4 สาขา ได้แก่ การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การจัดการน้ำ
และทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และความมั่นคงรูปแบบใหม่

กลุ่มมิตรประเทศลุ่มน้ำโขง (Friends of the Mekong-FoM) เป็นกลไกความร่วมมือภายใต้
MUSP สมาชิกประกอบด้วย สหรัฐฯ ไทย เวียดนาม ลาว กัมพูชา เมียนมา ออสเตรเลีย สหภาพยุโรป เกาหลีใต้
ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ ธนาคารพัฒนาเอเชีย ธนาคารโลก สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง และ
สำนักเลขาธิการอาเซียน อินเดีย และสหราชอาณาจักรเป็นผู้สังเกตการณ์ โดยเมื่อ 6 เม.ย.2566 ที่ประชุม
เจ้าหน้าที่อาวุโสกลุ่มมิตรประเทศลุ่มน้ำโขง ได้เน้นย้ำการขับเคลื่อนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอนุภูมิภาค
ที่ครอบคลุมและเปิดกว้างให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม พร้อมทั้งได้แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นความร่วมมือ
ด้านการฟื้นฟูเศรษฐกิจ ความยืดหยุ่นทางพลังงาน และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากนี้
ที่ประชุมยังเห็นชอบแผนปฏิบัติการโครงการหุ้นส่วนพลังงานญี่ปุ่น-สหรัฐฯ-ลุ่มน้ำโขง (Japan-U.S.-Mekong
Power Partnership-JUMPP) ซึ่งถือเป็นตัวอย่างการดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างสมาชิก FoM
กับประเทศลุ่มน้ำโขง เพื่อส่งเสริมการยกระดับขีดความสามารถด้านพลังงานที่ยั่งยืนระหว่างกัน

ญี่ปุ่น ผลักดันกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขงกับญี่ปุ่น (Mekong-Japan Cooperation)
โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและการพัฒนาระหว่างสมาชิกก่อตั้งกับสมาชิกใหม่ของอาเซียน
โดยให้ความช่วยเหลือผ่านธนาคารพัฒนาเอเชียจากญี่ปุ่นแก่กลุ่ม CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม)
ในด้านต่าง ๆ ทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์และ
การกระจายสินค้า รวมถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและประชาชน ขณะที่ไทยแสดงบทบาทเป็นประเทศ
ผู้ให้ร่วม (co-donor/co-sponsor) กับญี่ปุ่นในการพัฒนาอนุภูมิภาค โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ทั้งนี้ ในการประชุมรัฐมนตรีกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-ญี่ปุ่น ครั้งที่ 14 เมื่อ มิ.ย.2565 ได้ทบทวนความคืบหน้า
การดำเนินงานในการลดช่องว่างการพัฒนาและขับเคลื่อนความร่วมมืออย่างรอบด้าน เฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมโยง
และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนขยายความร่วมมือเพิ่มเติม อาทิ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริม
การฟื้นฟูเศรษฐกิจ การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาดิจิทัล เพื่อรับมือกับ
การชะลอตัวเศรษฐกิจโลก ภาวะเงินเฟ้อ ความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน

อินเดีย ส่งเสริมความร่วมมือกับอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงภายใต้กรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-คงคา
(Mekong-Ganga Cooperation-MGC) ประกอบด้วย อินเดีย กัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม
โดยให้ความสำคัญกับความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว การศึกษา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการขนส่ง
นอกจากนี้ อินเดียพยายามผลักดันกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-คงคาให้เป็นระเบียงเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง-อินเดีย
(Mekong-India Economic Corridor) ซึ่งจะบูรณาการเข้ากับเชื่อมโยงอินเดีย-อาเซียน (India-ASEAN
Connectivity) รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและการค้า ทั้งนี้ ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศกรอบความร่วมมือ

ลุ่มน้ำโขง-คงคา (Mekong-Ganga Cooperation Foreign Minister's Meeting) ครั้งที่ 12 เมื่อ 16 ก.ค.2566 ที่ไทย ทบทวนความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้กรอบ MGC และหารือเกี่ยวกับทิศทางในอนาคต โดยเห็นพ้องเร่งรัดโครงการก่อสร้างถนนสามฝ่ายอินเดีย-เมียนมา-ไทย เพื่อเชื่อมโยงอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกับอินเดีย อีกทั้งได้ลงนามในความตกลงและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกการเชื่อมโยง และขยายเส้นทางในทิศตะวันออกไปยัง ลาว กัมพูชา และเวียดนาม

เกาหลีใต้ มีความร่วมมือภายใต้กรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-เกาหลีใต้ (Mekong-ROK Cooperation) ซึ่งประกอบด้วย เกาหลีใต้ กัมพูชา ลาว เมียนมา ไทย และเวียดนาม โดยมีเป้าหมายที่จะลดช่องว่างการพัฒนาในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง รวมถึงส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงกับเกาหลีใต้ มีความร่วมมือสำคัญ 7 สาขา ได้แก่ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเกษตรและการพัฒนาชนบท โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สิ่งแวดล้อม และความท้าทายด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ ทั้งยังจัดตั้งกองทุนความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-สาธารณรัฐเกาหลี (Mekong-ROK Cooperation Fund-MKCF) เมื่อปี 2556 ซึ่งมอบหมายให้สถาบันความร่วมมือเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง (Mekong Institute-MI) เป็นผู้บริหารกองทุนและประสานงานโครงการ ทั้งนี้ ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกรอบความร่วมมือลุ่มน้ำโขง-เกาหลีใต้ ที่กรุงโซล เมื่อ 25 พ.ค.2566 เน้นย้ำความร่วมมือภายใต้ปฏิญญาแม่น้ำฮัน (Han River Declaration) แผนปฏิบัติการ Mekong-ROK ห้วงปี 2564-2568 และข้อริเริ่ม Korea-ASEAN Solidarity Initiative (KASI)

ประเด็นท้าทายของ GMS

1. สถานการณ์ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อการสนับสนุนงบประมาณภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค
2. การเติบโตอย่างรวดเร็วของชุมชนเมือง จากการเข้าถึงเครือข่ายของการเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคม การเคลื่อนย้ายแรงงาน การย้ายถิ่นฐาน และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการเติบโตของชุมชนเมือง การป้องกันและจัดการปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น โรคติดต่อ การป้องกันปัญหาอาชญากรรม เฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการค้ามนุษย์และอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการจัดการปัญหาภัยแล้งหรือน้ำท่วม
3. ปัญหาการรुक้าและทำลายสภาพแวดล้อม รวมถึงการขาดแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม รวมไปถึงแนวทางการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อภาคเกษตร ซึ่งเป็นหัวใจหลักของเศรษฐกิจประเทศสมาชิก GMS
4. ความสามารถในการมีส่วนร่วมของ GMS ในกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค และการรับมือกับการแข่งขันกับประเทศนอกอนุภูมิภาค เช่น จีน สหรัฐฯ อินเดีย และญี่ปุ่น ในอนาคต
5. ศักยภาพในการแข่งขันของภาคธุรกิจ เฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐานสากล และเชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปสงค์และอุปทานโลก
6. ปัญหาท้าทายใหม่ อาทิ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการจ้างงานจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 และสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19

